

Numărul 49. Oradea-mare 6/18 decembrie 1898. Anul XXXIV.

Apare duminică. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Doie protivnice.

Foarte-adesea ori atuncea când pleoapele-ostenite
De-o clipire-atât de lungă, bat încet, încet, tihnite,
Pregătind privirei vlața visurilor, — de odată
O ivire cunoscută lângă mine se arată:
Naltă, trupeșă femeie, cu obrajii bucălați,
Înfloriți de trandafirii cei mai mândri și 'nfocați,
Cu privirea blândă, dreaptă, neaprinșă 'n veci de ură,
Și cu zîmbetul pe gură...

Nu m'am întrebat vr'odată cine e, dar lângă mine
Cum venia, simțiam că-mi face un nespus de dulce
bine...

Iată inse că 'ntr'o sară, când cu somnul me luptam,
Simt că dânsa se arată. N'adormisem, nu visam...
Și prin gând imi dede-atuncea să-i vorbesc. Me
uit... mirare,

Nu mai este tot aceeaș; o privesc cu 'nfiore...
Măruntică și uscată, palidă bătând în verde,
În fotoliu s'așază, și de mică 'n el se pierde...
Zîmbetul îi este rece și privirea pânditoare
Cu sclipiri ciudate, repezi, uneori săgetătoare...
Me țintește în răstimpuri și simțesc că-mi vine reu;
Mintea par' că mi se duce, mi se duce într'un hău;
Inima-mi puternic bate ca 'ntr'un cerc de foc cuprinsă,
Peptul tot cumplit me doare; gura-mi par' că e
aprinșă...

Voiu să strig și n'am putere; voiu să sar, voință
n'am...
N'adormisem, — nu visam...

Dar atuncea se arată și femeia ceealaltă...
O cunosc, — e dânsa: bună, blândă, chipeșă, înaltă,
Și pe loc simț alinarea reului cumplit. — Tăcere;
Da, vorbește nou-venita, și-al ei glas e mângâiere...
— „Cine ești? Ce vrei?” o 'ntreabă pe urita pocitură.
„Locul meu e lângă dânsul, loc ce nu cred că se
fură...”

„El, de vreme 'ndelungată e al meu și num'al meu:
„L'am păzit de-aproape 'ntr'una și-l credeam acum
alt eu”.

Imi zîmbi nespus de dulce... Me privia și m'alinau:
N'adormisem, — nu visam...

Pocitura se ridică, și mai naltă mult imi pare...
Me privește... și de-odată simt o lungă 'nfiore...
— „Știu” grăiește ea, slăbită, dar c'un glas sgârietor.
„El a fost al dumitale... și a fost cam mulțisor...
„Află inse, — și me miră că a lumii rânduială
„N'o cunoști. — Ba nu me miră, dacă stau la soco-
teală:

„Binele adoarme gândul pentru-anume chibzuire,
„Reul pare-atunci că este o curată 'nchipuire...
„Află dar că nu-i ființă nicăiurea, pe pământ,
„Să nu-și aibă 'ntr'ênsa firul care-o leagă de mor-
mânt.

„Firul ăsta se pornește dintr'un mic, prea mic
grăunte,
„Care trebuie să-și afle timp, în corp să scoată frunte,
„Să găsească locuri slabe, care trebuie să fie
„Chiar în corpul cel mai falnic și mai mândru ca
tărie,

„Și acolo să se 'ncuibe, și acolo să trăiască,
„Să proflte, pe ascunse, de-o greșală omenească,
„Spre-a sbucni în om și-a-l pierde”... Me privia,
o ascultam,
N'adormisem, — nu visam..

— „Dar al meu”... — „Te rog, așteaptă. El, acest'
al dumitale,

„Ca atâția alții cari îți sînt florile din cale,
„Cată să se veștească, să urmeze-a lumii lege
„Care, singura creează și creația 'nțelege,
„El, își are-al seu grăunte colo 'n inimă ascuns;
„Inima i-a fost ființa ce de toate s'a pîtruns,
„Ce-a dictat, ca suverană, în a ei împătımire
„De idei și de aspirații explicate prin simțire...”

„Din acest locaş prielnic s'a ivit fatalul fir
„Ce-o să-l ducă cu incetul şi curând la cimitir“ . .

— „Dar atunci de ce-s pe lume şi de ce-am mai fost
lăsată,

Dacă nu pot, pân' la urmă, să trăiesc nevătămată
„Cu sërmanii muritori ?

„Oare n'au destule lupte care-i fac suferitori ?
„N'au de-ajuns atâtea 'nfrângerii ce-i sdobesc şi-i

fac de ghiaţă,
„Le răpesc credinţi, speranţă şi încrederea în viaţă ?

„Cel puţin pe mine 'ntreagă, totdeauna zîmbitoare,

„Să me aibă lângă dînsii ca o stea mîngăietoare ;

„Iar de mine să-i despartă gârbovita bîtrîneţe

„Care, singură să fie trecătoare de vieţe“ . . .

— „Eşti, pe lume, ca viaţa să se poată întocmi,

„Amîndouă ţinem înse cumpăna, — spre-a potrivii . .

„Nu pricepi că bîtrîneţea dac' ar fi unica zare

„Cea firească, după care

„Să înceapă neffinţa, — tu, ai face-atât de lungă

„Viaţa, că pămîntul ăsta n'ar putea să mai ajungă ?

„Cât de mare turburare s'ar aduce 'n toate-atunci ?

„Câte minţi îmbîtrânite şi nerodnice la munci

„Ar cuprinde loc de geaba, — câte vieţi de prisosinţă !

„Firea, ţine ea în seamă tot ce e de trebuinţă,

„Ca de fel să nu-şi incurce ţesătura lor de fire

„Legăturile-armoniei dintre om şi om şi Fire . .

„Cu viaţa care pierde când e ciasul ei de sară,

„E 'n câştig Viaţa mare, preursită să nu piară . .

„De aceea, veţi că este de nevoie, pe pămînt,

„Ori ce om să-şi aibă firul care-l leagă de mormînt . .

„Luptă, dacă vrei aceasta pentru mica-ţi vanitate :

„Eu sînt Boala, sora Morţii . . . Luptă, luptă, să-

nătate,

„Dar îţi dîc la revedere“ . . . Cum se duce me uitam,

N'adormisem, — nu visam . .

N. RADULESCU NIGER.

Răbdarea englezului.

Ca să ve faceţi idee pînă unde merge răbdarea englezilor, reproducem după un diar francez următoarea istorioară, pe care el o dă drept autentică. Sir William Dragy se hotări să facă o călătorie în giurul pămîntului. În ziua plecării lui se urcă într'o birje care îl duse pînă în port ; englezul se urcă în vapor şi plecă, uitînd să plătească cursa birjarului. Acesta aşteptă, aşteptă. Trece un cias, doue, trei, patru, o şi, o săptămână, o lună ; birjarul aşteptă mereu. Vădînd că trece o lună şi Sir William nu se mai întoarce, răbdătorul birjar îşi făcu pe loc un şopron, băgă calul cu trăsura înăuntru şi, procurându-şi mîncare lui şi calului, aşteptă acolo un an de zile. În sfîrşit într'o dimineaţă Sir William sosi şi . . . cu cine se întelni bot în bot ? Cu birjarul care îl aşteptă cu pipa între dinţi şi cu biciul în mîna. William îşi aduse aminte de el, dar nu părû de loc surprins. — Ali right ! . . . cât îţi sînt dator ? Birjarul îi presintă socoteala, ţinută şi cu şi. Se urcă aproape la 15 mii de lei. — Poftim, — îi dîse William dîndu-i un bon de plată la bancherul lui ; — şi acum du-me acasă.

Destinul.

„Că ador viorelele ?

Nimic nu-i de mirat . . .

. . . Când destinul lor pare aşă strins impletit în al meu . . .

Prea de timpuriu se ivesc ele, pentru ca iubirea oferită cu sfială, modestie, dar cu adevăr, să fie pricepută de neesperţi. Şi — prea târziu, căci cei cercaţi de amăgire şi decepţiune, cuprinşi odată de scepticism, nu-i mai pot da creşmînt, ba chiar o întimpină c'un ris sarcastic . . .

O viaţă zădărnicită ! Şi — zădărnică !

Căci a trezi la alţii numai milă ori cel mult plăcere efemeră în întreaga-ţi existenţă, nu-i decât înris-tător, nimicitor.

Da, da, a nu fi înţeles, a rămîne o enigmă, ce nu doreşte nimeni a deslegă . . .

Ah, ilegală procedură a naturii, de a dovedi în termini aşă eclatanţi vitregitatea-i faţă de aceia, cari cu o mişcătoare nisuinţă tind de a contribui la fericirea, la îndestularea altora, conduşi de abnegaţiune de sine, şi dorind drept mulţumită o mai puţină nepăsare faţă de silinţele lor.

Şi totuş — — ele nu desperează în faţă, ci surid vecînic . . . numai să nu supere, să nu deştepte în culareva suspiţiunea, că refuzul ce-l întimpină pretutindenea, le distruge incetul cu incetul flacăra sbuciumândă a speranţei, a credinţei într'un viitor cu echitate, liber de cadrul simţemintelor ilusorii . . .

Cât ve ador, viorelele mele !

Suferinţa, desolaţiunea m'a apropiat de voi şi acu — pricep durerea voastră resignată.

Pricep şi aş dorî să ve mîngăiu.

Şi nu pot.

Oh, cuvintele lui Alexandri vor dovedi că nu pot da mîngăiere, când însă-mi i duc lipsa :

Nimic în lume nu me încântă,
Nu varsă 'n peptu-mi dulce fior ;
Frunza şopteşte, paserea cântă,
Inima-mi plînge la glasul lor.

Stau ca o peatră în nemişcare,
Perdut pe gânduri adeseori,
Privesc la ceruri, privesc la mare . . .
Pe mare — valuri ! În ceruri nori !

E un suflet schingiuit, sërman suflet al meu.

Singur el plînge, amar plînge, pînă când ochii ?
Îmi remăn seci ? Da. Căci ei nu au darul nenorocit al presentimentului. Sînt cu mult mai nestatornici, variabili şi ce uşor se lasă abătuţi !

E nenorocit acest dar, cel puţin pentru mine. El arată, presintă spectacole negre, nuori grei, valuri spumegânde de turburare — pentru viitor. Bucurie, fericire înse — nu. Adeca : o cunoşcinţă intimă cu renunţarea.

Ceva mai înfricoşător mai intimidător decât aceasta, şi mai tiran, nu este pentru cel ce de tot tiner fiind, n'a putut încă să soarbe minimum un picure din fluidul delicios al plăcerilor, ce-l conţine cupa de aur a vieţii. A renunţă înainte de a fi avut la „ce“ renunţă !

Ah !

Și mi s'a întins pe neștiute, cutia Pandorei. Prea târziu am observat demeritul ei. După ce o deschisesem.

Ce groază am!

Avé-voiu curaj a suportá greutatea celor ce isvoresc din ea?

În fund se sbuciumă speranța. Se luptă desperată.

Ești-va victorioasă?

Și dacă: puté-me-voiu bucurá de izbânda ei? Când ea e „seducătoarea cea mai dibace a rațiunii omenesci“. E drept, te înșală, dar apoi câte-odată, prea îndurător, tot ea te și reduce limanului scăpării. „Câte-odată“.

Iată vorbe vaghe, nesigure. Îți măresc numai tortura.

Oh, liniște, seninătate!

Dar cum sînt ele de câștigat? . . .

. . . Mi te arăși Atropos?

Singur tu să le poți da? Ce adevăr!

Vino deci, îndeplinește-ți misiunea. Hesitezi? Nu, n'ai grige. Apariția ta nu me va durea. La apropierea ta, nici cel ce atât m'ai iubit, nu a simțit regret. De și lui — i-a fost dragă viața.

Atropos! Trebuie să fi frumoasă, foarte frumoasă, ba răpitoare, că la privirea ta și-a uitat de datorințele sale de — tată. Ai reușit a me delăturá din inima lui. Și 'n loc că groaza, disperarea mea să se fi reflectat și 'n minele lui adorate, sárutul prin care și l-ai făcut rob, fu întimpinat c'un dulce, dulce suris.

Ar trebui să te bléstem pentru seducerea sevêrșită. Căci mi-ai răpit ce-am avut mai scump în lume!

Nu o fac înse. Nu voiesc să te mâniu. C'apoi să me pedepsești cu uitarea. Oh nu.

În voința ta odihnește ce-mi umple acú sufletul, îmi preocupă gândul: Revederea.

Vino deci frumoasă tirană! Frumoasă . . . Frumosul . . . oh, și cât mi l-am dorit!

VIOARA DIN BIHOR.

Teodoră . . .

*Teodoră, mândră fată,
Ai iubit și-ai fost uitată,
Ți-ai vădut cu ochii proprii
Fericirea spulberată.*

*Și durerea-ți de fecioară
Ai ascuns-o 'n inimioară,
Vecinic ca s'o porți cu tine,
Vecinic ca ea să te doară.*

*Teodoră, mândră fată,
Inimioară întristată,
Uită-l, fi și tu ca dânsul
De bărbată.*

ELENA DIN ARDEAL.

Critică, replică, duplică . . .

Unui fost „măiestru de conferențe“

S'a afirmat mai dîlele trecute dintr'o parte, că la noi Románii se face în general prea multă critică față cu puținul ce se produce pe terenul artei și al literaturii. Eu cred că esplicarea firească a acestui adevăr este dată în spiritul critic, propriu Románului. Se știe că Románul nu este numai poet din naștere, ci și critic. Poporul nostru n'are numai talentul de a creá versuri de o frumseță rară și de o extraordinară desevêrșire artistică, ci el mai are și însușirea de a supune toate manifestațiile sale unei continue și poate inconșiente aprecieri, unei continue cernerii. Acestui spirit de apreciere i se datorește în primul rând gustul cel rafinat pentru frumosul estetic, remarcat mai ales la întocmirea portului. Din această a lui însușire emanează vecînicile zeflemele și sarcasmul, de cari vorba Románului este însoțită.

Astfel e foarte firesc, dacă numărul criticilor nostri stă să întrecă pe acela al producenților literari. Durere numai că prea mulți din acesti critici tradează toate particularitățile *criticului-țeran*, și încă ale țeranului celui mai puțin binecuvîntat de la natură, care stă pe o treaptă egală cu Hotentotul și cu Botocudul.

*

Max Nordau, în studiul seu „Von der Kritik und den Kritikern“ atacă strașnic numărul horend al recenzenșilor și cronicarilor literari, teatrali, musicali etc., cari își exerciază această meserie chiar și fără a avé cea mai primitivă condiție, — temperamentul.

Criticii nostri cel puțin de temperament dispun cu îmbelșugare, — bine înțeles temperament tot țărănesc. Voi citá un cas, pentru a invederá acestea.

În luna trecută sublocotenentul Sofronie Ivanovici din București dá în vileag un volum de poesii, numite originale, sub titlul: „Spre ideal“. Nu știu de ce greutate literară sînt, căci din cauze atât de economie cât și igienice, nu poți să citești tot ce se scrie la noi în timpul din urmă. Am vădut înse volumul într'un galantar. Coperta e perfectă . . . O đină, nudă ca toate đinele, călare pe secerea lunei — o parodie după frumosul tablou al lui Kaulbach — sboară spre sferele înalte, voidn a înălță cu sine și versurile lui Ivanovici.

Dar iată că se apropie bălaurul, vrășmaș al tuturor đinelor și apucă đina de picior ca să nu poată sburá. Acest bălaur e — criticul nemilos.

Dușmanul „Idealului“ este un om, đice-se din rasa cea mai puțin idealistă, dl Ighel-Deleanu, care în revista sa „Foaia Populară“ acasă pe dl Ivanovici a fi comis furt literar. Procedura lui Ighel înse, de-a scoate la iveală plagiatul, este aceea a unui „Schnüffler“ literar. Dsa adresează adevă în revista sa o „interpe-lație ministrului de rășboiu“, în care cere o cercetare disciplinară în contra sublocotenentului-poet, pe motivul furtului — literar. Asta a fost critica.

Urmează contracritica. Un critic anonim ia apêrarea lui Ivanovici și-și tipărește contra-critica pe o foaie volantă, ce se respândește prin comisionari prin toate cafenelele și alte localuri publice . . . În aceasta dl Ighel este îngrămădit cu toate epitetele puțin elogiase, ce se cuvin unui denunțant tendențios, care din nefericire mai e și ovreu.

Replica n'a întarziat. Ighel scrie o nouă interpe-lație ministrului de rășboiu, un afiș cu litere cât pum-

nul, dispunând lipirea afişului pe toate colţurile Bucureştilor, ca lumea să se inițieze gratuit în secretele critice. Duplica ghiciți ce-a fost? O strașnică încercare a părților litigante, în decursul căreia fiecare argumentă cu drasticitatea ce-i permitea — forța brachială. Discuția s'a încheiat.

Iată aci un cas de critică brutală, în care temperamentul s'a validat atât de strălucit.

Trec la alt sistem de procedură critică.

„Poșta-Redacției“ este sigur cea mai nepretențioasă rubrică a unei reviste literare. Și cu toate acestea ea este una dintre cele mai îngrijite și mai cetite. În special la revistele din București poșta redacției se cultivă cu o colosală pasiune.

Tot ce au redactorii mai bun: logică, spirit, rafinerie, se depune la această rubrică. Dacă ar avé știință, ar cheltui-o și pe aceasta tot la poșta redacției. Poșta redacției e un cimitir de iluzii nimicite de peana ucigașă a criticului. Victime multe dorm aci somnul cel vecinic, spre bucuria ciocilor, a criticilor-asasini.

Și, rogu-ve, critica e suverană, deci fiecare redactor se crede în drept a aduce sentințe de moarte asupra bieților poeți și prosatori. Legea nu stabilește responsabilitatea pentru asemenea chestiuni. Poate conștiința? Aș, — tocmai asta e chestia, că conștiința nu prea funcționează la acest soi de critici de la poșta redacției.

Cum, cum nu, — dar e cert, că la „poșta redacției“ ei fac școală. Aici se califică pentru a face pe urmă pe recenzenții literari-teatrali-musicali. Și unii, cari sânt mai cu noroc, o duc și mai departe, ajung chiar „măiestri de conferențe“ . . .

O nouă tactică a acestor postilioni este de a te vîrî la „poștă“ chiar și fără a fi reflectat cândva la coloanele revistei lor. Te tîrîie înaintea acestei bare de judecată caraghioasă, pentru a te osândi cu două trei cuvinte și a face ca și mulțimea să te osândească, — înțeleg acea parte a mulțimei care și ea e compusă din naivi, reuțacioși și ignoranți ca și „postilionii“. Acestfel de operațiune este totdeauna cea mai eclatantă dovadă despre nivelul scăzut al revistei respective, sau al acelora ce o dirigiază.

Cei-ce au citit numărul din urmă al „Convorbirilor literare“ vor ghici ușa la cine se refer aceste reflexii.

De când cu cele relevate de mine în coloanele „Familiei“ cu privire la legenda renașterii literare povestită de cei de la „Convorbiri“, — nu este număr al acelei reviste, în care sau eu, sau „Familia“ să nu fim incidental amintiți și gratificați cu alusiuni malițioase. Este doar în firea tuturor oamenilor „mari“, că nu pot uită greșala ce au făcut și nu pot uită pe cei ce au îndrăsnit a le arată această greșală. Se știe că și Schiller s'a îmbetat odată și trinzindu-se a diș cătră cei ce au rîs de el: „Dass ihr mich schwach gesehen, das kann ich nie verzeihen“ . . .

Dl M. Dragomirescu, directorul „Convorbirilor“ pe semne a cădut și densusul în păcat, când a scris elogiile sale literaturii din Transilvania, — și s'a supărat pe mine că l-am surprins. Supărării sale își dă expresie cum poate, între altele și acolo unde este mai tare, la „poșta redacției“. Căci vedeți dvoastre, viața e un cerc vițios, pămîntul e rotund și omul se întoarce de unde a plecat. Criticul își conservă firea originală, se reîntoarce dacă nu dispune de alte argumente la

mijloacele primitive ale școlii din care a eșit, la poșta redacției. Aici e stăpân absolut.

Discuția între mine și dsa, dl Dragomirescu o încheie la — „poșta“ Convorbirilor. În numărul cel mai nou (din 15 octombrie 1898) îmi adresează la „poșta redacției“ două rînduri, în cari îmi dă de știre că la cele ce-i-am reflectat în „Familia“ nu-mi mai răspunde, fiind „confusii absolute“.

Nu me îndoiesc că pentru dl Dragomirescu vor fi fost confusii, căci nu e nimic mai posibil, ca ceea ce multora le pare foarte lămurit, dlui Dragomirescu să-i fie de neînțeles; iar ceea ce dsale îi pare curat ca lamura, la noi să stîrnească rîs. Din întîmplare înse, sau poate chiar din fericire, nu toți cetitorii acestei reviste rezonază cu mintea luminată a criticului de la „Convorbiri“. Ar fi prea de tot trist. Ei, și eu nu atîta pentru dl Dragomirescu, cât pentru publicul nostru am scris „răspunsul“ meu. Șcieam eu că pe dsa n'am să-l pot capacita, tocmai fiind că prea multe lucruri i se par confuze. Dar publicul trebuie admomițat, ca să nu prindă rădăcini o teorie atît de falsă.

Că n'am vorbit în pustiu, am destule dovezi. Că părerea mea n'a fost o părere izolată, servească de dovadă și darea de seamă despre mișcarea noastră literară făcută de secretariul „Asociației transilvane“ în august 1898. În acest raport se face amintire de criticile celebre ale „Convorbirilor“ în materia renașterii literare precum și de polemia din „Familia“ în această chestiune, și se spun următoarele:

„Nu începe îndoială: ignoranță este la mijloc. Credem anume, că observarea criticului de dincolo își are originea în absoluta necunoștință a stărilor asupra cărora se pronunță; el nu cunoaște nici ceea ce mișcarea noastră literară de fapt produce, nici greutățile cu cari are să se lupte și peste aceste nu ține cont de slăbiciunile proprii“ . . .

Presupun că aceste le va înțelege și dl Dragomirescu, căci sînt spuse pe șlean și cel ce le spune este însuș șeful enciclopedic al dlui Dragomirescu. Adevărul e, că eu am ținut să discut mai cu mînuși cu „criticul de dincolo“. Eu nu i-am pus în cărcă „ignoranță“, i-am dat înse să înțeleagă, că pentru a judecă în materie literară, prima condiție este, ca să cunoască materia în care se pronunță, căci dinpotrivă se expune a se face ridicol. Eu am discutat obiectiv fiind că aveam în vedere că discut cu „Convorbirile literare“ și fiind că pe vremea aceea nu șcieam încă nimic de existența criticilor de la poșta redacției, față de cari trebuie să fi foarte explicit, drastic de explicit, ca să te înțeleagă.

Poate voi avé prilej în viitor, deci la revedere.

IL. CHENDI.

G u s t .

*Am gust estetic,
Ve spun anume
Să nu credeți că-s sceptic.
De n'aș avea,
Nici Iuliana mea
N'ar fi cea mai frumoasă
De pe lume!*

IULIAN DEVALE.

O T I G A R E . . .

O copilă genială la Români.*

Fericit este individul în care se aprinde flacăra genialității, fericiți sunt părinții și rudele aceluia, pe care prevedința divină l-a ales să fie între aleșii sei cel mai ales; nu mai puțin fericit se simte poporul, pe care Ddieu l-a dăruit cu fii geniali. Căci acel popor prin genii, pe cari i-a produs și i-a adăpostit la stul seu, a ajuns să fie socotit mai pe sus, de cum se socotesc popoarele, cari nu s'au învrednicit de atari binecuvântări cerești. Al nostru popor nu este între cele din urmă, după calitățile sale intelectuale, dar nici nu am puté afirmá, că ar fi între cele mai alese. Putem înse cu inimă liniștită dice: că de și nu a avut mulți genii, dar hotărit, că a avut multe capete geniale, cari or fi jucat rol și la alte popoare mai înaintate. Au n'a fost geniu un Șaguna, Bărnăuțiu, Brătian, Cogălniceanu, Eminescu etc.? Aceștia mai mult sau mai puțin s'au distins în mai multe direcțiuni și așa am puté dice, că ei au fost capete geniale. Ceea ce înse astăzi ne este dat să vedem, nu este geniu general, ci este un vrednic reprezentant al tipurilor de genii specializați. Aprețiând din punct de vedere general cultural aceste doué forme de genii, chiar și pentru un ochiu mai puțin scrutător se impune superioritatea genioilor specializați. Modul de vedere acesta, este în concordanță și cu evoluția generală și particulară a speciei omenești.

Geniul, despre care mi-am propus să ve întreprin, este micuța de noué ani și jumătate a domnului profesor Cionca din București, cu numele: Aurelia Cionca. Mica copilă și-a arătat splendidul seu talent cu ocazia concertului dat în luna iulie a. c. în Sibiiu, cu care ocazie a fascinat pe ascultători. Înșiși artiști consumați au ramas uimiți de puterea creatoare a geniului și în entuziasmul lor au mers până la cele mai înalte grade ale emoțiunii, încât vrednicul artist George Dima s'a simțit îndemnat de a-i sărutá mână după terminarea producțiunii. Subscrisul, împedecat de motive grave, nu s'a putut bucurá de clipa acestor fericiri, dar prin o coincidență a avut norocul să se convingá de enorma forță spirituală, de care e bogată și abundantă. Copila are o înfățișare foarte drăgălașă, cu o față expresivă dar dulce, cu un nas grecesc. Pe fruntea netedă și senină se poate ceti ușurătatea cu care șcie să resoalve cele mai grele probleme de pe tărîmul artei musicale. Niște plete aurii se lasă cu multă gingășie pe umerii ei lați și bine desvoltați. În vorbire: dulce, blândă, dar hotărită. În umblet cu corpul ridicat, dar cu toate acestea leger. Din privirea ei concentrată poți ceti profunditatea spiritului ei. Sublimă e înse când o veđi cum degetuțele valuri valuri trec peste claviatura fortepianului. Cât de mlădioasă e ea acú în imperiul altei lumi în care trăește; cât de acasă e, se poate vedé din siguranța, celeritatea și ușurimea cu care poate să execute piese diferite la pian, siguranța, care o face din când în când să arunce câte o privire și pe fereastră, fără teamă de a-și fi perdut rostul. Cu un cuvânt e un ánger între ángeri. E ceva ce întrece toate marginile lucrurilor șilnice, e ceva extraordinar.

Cu toate că astfel ni se presintă micul geniu,

* Am vorbit în mai multe rânduri în coloanele „Familiei“ despre geniala fetiță Aurelia Cionca, publicându-i și portretul, cu toate acestea dăm loc și acestor rânduri, scrise sub impresiunea concertului din Sibiiu, căci ele conțin și unele date noué.
Red.

totuș ea nu-și perde naturelul seu de copil, căci înainte de concertul din Sibiiu se jucá cu păpușe, iar după concert a douá și își scaldá păpușile în apă. Ce miracul al naturei. Cu adevărat: „Mare ești Doamne și minunate sânt lucrurile tale!“ E interesant a ști, cum a eșit la suprafață talentul extraordinar al micei copile și e tot odată și foarte instructiv. Încă înainte de anii doi se lipiá de pianul, la care cântá mamă sa și nu se depărtá de acolo, cât timp cântá. De multe ori o rugá să mai cante, că e foarte frumos. După ce a trecut de doi ani și-a cerut de la mamă-sa permisiunea să pună și ea mânuțele pe claviatură. Cea dinteu pășire a ei a făcut impresia unui cunoscător. După câțva timp, permițendu-i-se să se folosească de fortepian, a început să reproducă mecanice părți din opere, auđite de la mamă-sa; ba mai pe urmă, chiar și o bucată întreagă. De la un timp se rugá de mamă-sa să o lase să se exerciteze, înse să nu fie conturbatá de nimeni. Drept aceea cerea, ca să i se închidá ușa și acolo exercitá un anumit timp, când apoi eșia la joc.

Cătră sfârșitul anului trei i s'a dat instructie la măestrul Lubici din București, care a ramas uimit de talentele ei și s'a exprimat, că de va trăi va deveni al doilea List. Progresele au fost așa de mari, încât a ramas uimit și a șis, că peste scurt timp va trebui să învețe el de la ea. Încă de pe acum a ajuns vestea la urechile reginei Carmen Sylva, care o a invitat la sine și a recunoscut în ea un mare geniu pe tărîmul mușiceii. De aci înainte dese au fost și sânt visitele la Majestatea Sa, care peste tot îi poartá foarte multă grijă. Între altele s'a înformat de la tatál ei despre felul nutririi, a lucrului și odihnei, și enumerându-i-le toate a exclamat: „Ich bin vollkommen einverstanden“.

Caracteristic e episodul, că regele Carol I nu o cunoșcea până acum un an, când familia Cionca cu o familie de general austriac a salutat pe regele la gara din Nou de lângă Brașov. Atunci regina luându-o în brațe și exprimându-și complăcerea prin cuvintele: „Așá, aici e bine în aer curat și nu în vuetul de străđi ale Bucureștilor!“ O a prezentat regelui, adaogând: „Aceasta e copila. de care-ți tot vorbiam atát“. Cu toate că această copilă cel puțin de 50 de ori merge la palat pe an, regele nu o cunoașce, pentru că el nu se deslipeșce de odaia și masa de lucru. Fericitá ești, o dulce Românie; Țara mea de aur! etc. că ai un așa rege și o așa regină. Popor român increde-ți soartea ta în Dumneđeire, căci ea te-a protegiat și tot ea are să te protegieze și în viitor!

Lucrul cel dinteu ce-l face micul geniu este: că se pune la fortepian, îndată ce se scoală și exercitează o oră, când apoi se scoală și merge la joc cu păpușile, pentru cari arată o slăbiciune de iubire. Peste tot nu exercitează mai mult de doué ore la și. Dl prof. Cionca are de cuget să o trimitá în străinătate spre desevêșirea talentului seu. De o va ținé bunul Ddieu, mare cinste va face neamului românesc. Barem de s'ar îndurá bunul Ddieu să ni-o țină, ca să vedem cât mai des escelând printre cele mai înalte sfere musicale! Mángăierea noastră cea mai mare este: să vedem, cum se înalță un popor prin indiviđii, cari redau similitudinea tipurilor în ființa lor. Ține-ne-o Doamne tare și sănătoasă, ca să ne bucurám de rezultatele prestațiunilor sale întru folosul neamului nostru românesc.

Scrisă în Sibiiu, luna iulie, 1898.

DR. PETRU ȘPAN.

S i n g u r ă t a t e .

În mijlocul pădurei nu trăesc decât umbrele frunzelor așternute pe covoare de lumină, și imnul nelămurit al crengilor. — O mireasmă îmbătătoare se înalță din potopul foilor moarte, pe când përaele priddite pe sub buștenii prăvăliți în cale gângăvesc încet un „aleluia” dureros și vag: un plâns duios stêrnit de nostalgia neșermurită — a câmpurilor încăldite de soare. Isovoarele picură stropi de argint pe muschii verzi ai stejarilor, — și florile de tei scapără din vërfurile copacilor scânteii galbene ca ceara. Din cuiburile cornilor împodobiiți cu frunze palide, tresare câte-un ciripit de pasăre deșteptată din somnul nesimțitor al verei; iar de sub rădăcinile fagilor incolăciți de iederă șboară șuerul mierlelor. Un freamăt blând, pornit din înălțimea vërfurilor, se lasă încet în adâncul codrului, — se coboară blajin și mângăietor de asupra capetelor noastre rădimate pe umerii fecioarelor!..

Și din ce în ce șgomotul neînțeles al pădurei pare că se furișează adânc pe strunele unor harfe de cari nu ne-am dat seamă că trăesc în întunecul sufletelor noastre, pe cari nu le-am simțit și n'am știut, și n'am înțeles că-s ruginite din uitarea propriei noastre ființi. În altarul întunecat al simțurilor ce ne rod viața, tresare astăzi cântecul unei orge minunate asemuitor cu murmurul apelor, cu foșnetul crângului, cu ciripitul pasărilor și cu îmlădierea drăgălașe a florilor bolnăvicioase crescute 'n umbră. Peste adâncul nemăsurat al suferințelor omenești, se întinde o lumină limpede stropită cu picături cădute din țiterile Heruvimilor de sus.

Pare că înăuntrul nostru se pogoară toate visele frișoarelor de iarbă legănate de suflarea nelămurită-a vântului, toată aiurirea tăcerei și tot farmecul singurătăților ce nu trăesc decât pentru proslăvirea „Nimicului” din care se înfiripează viețile tuturor.

*

Și, în vremea acestei rătăcirii neșermurite, umbrele fecioarelor pierdute în împărăția simțurilor noastre adormite, par' că trezesc de pe strunele unor lire nevedute psalmii închiși în templul nemărginit al credințelor ce ne mântue! Ochii lor străjuți de aripele genelor negre, se răsfrâng ispititor în adâncu-ne, pe când zîmbetul înflorit în colțurile gurei lor drăgălașe, ne împrumută senzația unei fericiri fără margini. Ele trăesc în noi ca niște idile intrupate din umbră și răcoare, — ca niște clipe dulci scutate din tremurul stelelor și din seninul stropilor de rouă căduți din înălțimea bolților. Ele se ridică încet în grădina tainelor noastre necunoscute, ca niște flori suave pe cari se lasă din când în când atâtea doruri furișate din inima noastră îndrăgostită; atâtea iluzii ce rătăcesc ca fluturii în haosul lumii noastre primăvăratice. — Așă de blând și așă de ispititor se scaldă aceste efemere plâpânde în oceanul impresiilor ce ni-l dă pădurea, încât abia le simțim, și abia le înțelegem.

Privirile lor se strecoară printre patimile ce ne prigonesc toată viața ca niște përae răcoritoare, ca adierea vântului de sară ce mișcă frunzele plopilor și trezește evlavia rugăciunilor de noapte. — Încet, încet, noi cădem în extasul mistic al preoților păgâni, și îngânăm o rugă fanatică...

Și teii albiți ca de zăpadă își scutură mirul pe fruntea noastră palidă și neclintită!.. Și isovoarele ne stropesc cu niște picături albastre ce sar șgomotos din-

tr'un potir încununat cu iederă, — pe când vântul gonit pe sub bolți uriașe de frunze psalmodiază blajin în tăcere. O mână nevedută cădelnițează în fața calapetesmei codrului, legănând crengile și scuturând frunzetul; iar din năuntrul altarului spriginit de stêlpii de marmură ai mesteacănilor, se revarsă tămăia florilor îmbălate și smirna micșunelilor topite pe prunduri.

Mai târziu se face șgomot în pădure, — ca ecoul unor glasuri streine de viața noastră pământescă, — și toate brațele stejarilor, toate aripele fagilor, se apleacă de-asupra-ne binecuvântându-ne și îmbrățișându-ne în numele țăilor stăpânitori pe ape și pe stele!

E târziu. Pe bolta nemărginită a vëzduhului scânteie ochii vitejilor ascunși în corturile cerului, pe când noaptea fără capăt a nesfêrșitului plutește într'o mreață de fire argintate — de raze lungi și albe ce-i străjuiesc cărările. Luna se înalță de-asupra nourilor ca o cupolă de aramă, ca acoperământul unui turn de aur în care doarme adânc stăpânitorul singurătății. Acolo, — în împărăția nimicului, tresar visele noastre răscumperate de vecinica vreme, pe când de-asupra trupurilor ce ni-se odihnesc pe leșpedi înrouate, veghiază somnul înmărmurit al materiei inerte în care-am fost închiși atâtea vreme. Ochii nostri stinși sub pleoape nu mai scapără scânteii fugare și netrainice, — nu mai gonesc după umbrele nestatornice pământene! În ei se resfrânge golul necuprins al piepturilor rămase fără suflete, — deșertul necuprins al creerilor părăsiți de iluzii, — mormântul întunecat al inimei lăsată pradă nesimțirii. Sântem niște morți uitați în mijlocul templului ruinat al pădurilor, pe când sufletele noastre, întovărășite numai de dor și de dragoste, călătoresc golul fără țărni ai vieții vecinice, iocana strălucitoare a simțurilor noastre atât de mult amăgite de șgomotul înspăimântător al țărinei, se întoarnă spre pământ și privește pentru cea din urmă oră rămășițele vestmintelor ei de altă-dată! — Sus în haosul mărilor eterice, se opresc sufletele îndrăgostiților de eri, și surd trist de-asupra unor morminte părăsite... Și pentru cea din urmă-oră, aceste himere scaldate 'n lumină, își împreună palmele străveșii, și într'o rugăciune caldă și pëtrunțătoare iau remas bun de la traiul lor nenorocit de odinioară. — Și, în vreme ce plânsul lor înăbușit de fericire, mișcă valurile eterului risipit în haos, ochii lor picură lacrimi senine peste codri înnoptați în cari scheletele noastre se prefac în pulberei. Și frunzele ramurilor încep din nou să tremure sub atingerea stropilor lor cristalizați, — și visătorii pământului, — oamenii ce nu vëd decât „ce se vede”, și nu simt decât „ce se simte” — încep iarăș să eternizeze în răsfrângerea dimineții: „roua ce se scutură din aer”, „înviiorarea florilor îmbobocite”, și „farmecul vieții lor mai sterpe și mai întunecate decât pământul!

Răchitoasa 17 iulie 1898.

GH. SILVAN.

Nevoia te învață mai adese-ori să minți decât să cerșești.

*

O femeie suportă toate mai ușor, afară de o rochie eșită din modă.

*

Amiciția între bărbați de multe ori există mai mult în armonia găturilor, decât în aceea a inimilor.

SALON.

Agata Bârsescu la Sibiu.

Rar oaspe a avut orașul nostru, și în special Românii de aici, în zilele acestea. Pe scurt timp, numai pentru cinci reprezentații am putut vedea renumita tragediană pe modesta noastră scenă. Inse atât a fost de ajuns pentru ca să ni s-a reveleze neîntrecutul ei talent dramatic. Nu atât prin nurii sei împune, căci acestia, durere, prea ușor pier distruși de nemiloasa mână a vremii, inse prin acel dar țeesc ce se revarsă din fap-tura genialității.

Figură 'naltă, zdravănă, ea este anume creată pentru reprezentarea patimilor zguduitoare și mai cu seamă în piesele clasice, unde pe lângă actorii noștri mediocri și subțirei apare ca o ființă supranaturală gata să spulbere pigmeii din giurul ei. Ce diferență în „Medea” între dânsa și Jason! Ea, ființa demonică în alianță cu puteri supranaturale cu sâlbatica-i energie ca orcan deslântuit năvăleşce asupra auditorului cutremurându-l până 'n adâncul sufletului și făcând să simtă împreună cu dânsa extremele patimilor. Și tu Jason, ce mic, ce infim erai pe lângă ea! Unde-ți eră puterea, unde energia, unde bărbația? Copil, cu inimă tremurătoare, laș stătea 'naintea ei, care te străpungea cu privirea-i scânteietoare mai veninos decât săgețile tolbelor colchice, mai fulgerător decât mânia lui Joe și Neptun. Câtă durere, câtă revoltare în vocea 'nfiorată a mamei care-și perde copiii.

„Copiii mei, veniți, aci, aci lângă mine!” Inse înședar cutremură aerul glasu-i poruncitor, copiii nu se mișcă de lângă blăjina și filigrana Creusa, ba mai mult, se alipesc de ea. Astfel veți tu Medeo perind rënd pe rënd ilusiile tale, tot ce ai avut mai scump pe acest pământ, căci mâinile tale mai ușor puteau mânui răsboinica suliță decât suspinătoarea liră. Prin cântul melodiilor din copilărie intră Creusa acolo, unde tu Medeo cu blăsteme, lacrimi, rugămintele, cerșire umilită n'ai putut pătrunde.

Dar aprigă-ți fu răsbumarea și din ruinele iubirei tale se 'nalță Nemezis crunt, răsbumător, scaldând în sânge pe umilitorii tei.

A doua reprezentație a fost „Odette” de Sardou. Ce săritură! Din cea mai veche clasicitate, în cel mai modern vârtej al Parisului, de la un poet adânc și serios, la dramaturgul superficial și ușoratic al moravurilor destrăbălate și frivole. Din colo causalitate bine precisată, dincoace salturi mortale de moral, expuse ce e drept, cu o rară virtuosită și încadrate brilliant.

Dar fondul! fondul! — El este acelaș. Nu este Odette oare o modernă Medee? Simțul de mamă, acest simț ce nici odată nu va perii până ce oamenii se vor nașce, este acelaș — inse totuș cu o mică diferență. La Grillparzer el e, în conformitate cu mijlocul în care decurge acțiunea, mai natural. Lupoanca nu-și părăsește puii, ci moare pentru ei, Medea nu poate suportă despărțirea știindu-i în brațele alteia, ci își

omoaară copiii. La ea natura nedeclinată de prea rafinată modernitate, păsește până la extrem și mama mai bucuos îi ucide decât să-i știe trăind despărțiți de ea. Odette din potrivă. Firește că un mic scandal cu bărbatul, chiar și numai pentru formă, nu poate lipsi — inse atât-a-i tot.

Femeia alungată nu merge la Delphi să-și sfințească viața în retragere călugărească numai cultului țeilor, ci merge la drăguțul ei, decade tot mai tare până ce ajunge la ultimele și cele mai joase grade ale societății, la cărțași, pungăși și negustori de fete.

Inse la urmă totuș rugămintele bărbatului, dar mai mult invocarea ficei izbutesc a deșteptă simțul de mamă amorțit de ură și de vreme. Momentul acesta este singurul adevărat și mișcător din piesa întreagă. De piatră să fi fost, și trebuia să simți durere în inimă vedând lupta crâncenă între iubirea de mamă și datorita față de viitorul și fericirea lui Bérangère. Nu pot omite aici observarea că rolul de mamă e predată de artista în modul cel mai admirabil și perfect și i se potrivește mai biue decât or-care altul. Nu vreau să ție prin aceasta că nu predă cu aceeaș vervă și uimitoare scalare de simțeminte și pe casta Rhodope, fecioreasca Parthenia și țeasca Hero — este numai părerea mea particulară.

Ce blândă-i Parthenia pe lângă revoltata Rhodope sau Medea! O biată fată care e în stare să se jertfească pentru părinții sei, și mai bucuos se dă pradă torturei necunoscutului și sâlbăției tratării a Tectosagilor decât să se vëndă unui negustor făr' de pic simț omenesc, cum e Polidor.

Piesa asta peste tot e un ciudat amestec de comic și tragic și dă cu mult mai mult de studiat unei artiste decât or-care piesă clasică. Aici nu mai e meritul autorului dacă piesa produce efect așa de mare cum a fost în cazul acesta, ci al artistei care intrupează așa țiecând forma ideală ce i s'a sugerat poetului. Halm întocmai ca și Hebbel, cu toate că acesta e cu mult mai genial, decât celalalt, e 'naintea publicului român în genere cu mult prea necunoscut și cu atât mai mult me bucur că ne face o idee și despre alți autori nu numai clasici.

Cât despre „Hero și Leandro”, nu ție multe, căci rolul artistei atât s'a comentat și lăudat, încât mie, epigonului, nu-mi mai rămâne nimic de ție, decât că Hero a fost admirabil, încântător, sublim.

În vechea poveste despre dragostea credincioasă până și 'n moarte, episodul acesta este poate cel mai frumos. Din el se vede, că zădarnic voește omul să se gereze de slugă al țeilor, că și ca slugă e netrebnic pentru un post așa gingaș, căci când e vorba de dragoste mintea tace și inima vorbește. țieitățile se spulberă în vânt și omul rămâne gol cum e de la natură: instrument al ei.

Teatrul a fost în decursul acestor cinci reprezentații tixit de public, afară de vineri când din cauza „Musikvereinsconcert”-ului publicul săsesc a năvălit la „Gesellschaftshaus” documentând și de astă-dată preferarea intereselor lor particulare — nu ca noi Românii cari am lipsit de la proba de cântări, pentru ce apoi ni-am auđit buchile de la dl director de musică — căci veđi Doamne, pentru o Bârsească nu merită să se strice ordinea de ore.

Inse asta n'are a face; entuziasmul Românilor a fost la culme și cum nu, când ved că și membri din

neamul lor pot prestă ceva frumos și măreț. Durere numai, că nu avem mijloacele pentru ca să știm și să cultivăm talentele, ce dorm în sinul seu.

Cu mulțămire a putut plecă artista din mijlocul nostru și cu brațele deschise o vom primi-o și de altă-dată și cât mai curând — nu cununi de lauri, statue i se compet unei astfel de femei, să vadă lumea încontinuu 'naintea ochilor sei triumful geniului român!

EUGEN ROMANESCU.

Agata Bârsescu.

Cine n'a vădută-o jucând, acela a perdat mult; iar cine ar fi putut s'o vadă, și nu s'a folosit de ocaziune, acela a păcătuit în contra puterii ddeșci, căci Agata Bârsescu în jocul ei minunat, e neîntrecută, e supranaturală.

Rolul reginelor și-al deitelor, ea îl predă cu acea ușorință, care te face să crezi, că ești în fața realității.

O vezi ca Medea rășboinică năvalnică și plină de energie, de te uimeșce; ca Odette în iubirea de mamă nefericită te induioșază; ca regină e puternică și mândră, — dar la culmea perfecțiunii e ca deita Hero, care de și se decise a slugi deilor — și a rămâne pe veci credincioasă chemării sale — vede pe Leander și — iubirea învinge mărire, nemurire, deitate și toate.

Ah, de ar fi trăit Agata Bârsescu pe vremea deilor, Ea sigur ar fi ați serbătorită ca una dintre cele mai perfecte deite.

Vădându-o jucând, trebuie să-i dai dreptate lui Dante, care dice, că natura e fiica lui Ddeu, iar asta nepoata aceluia.

Agata Bârsescu în jocul ei, e realitate, e natura intrupată și astfel putem afirmă, că e una dintre cele mai adevărate fiice — și de-ar fi cineva cât de păcătoș, vădându-o jucând, trebuie să se închine exclamând:

— Iată Ddeirea intrupată!

A fost, ș-a trecut! — Cât a stat în mijlocul nostru, ne-a dat nutremânt sufletesc pe mai mult timp, și ne-a arătat arta la culmea ei.

Ne-a învățat a plânge, ca plângând să ne lase — și plângând să o dorim iară și iară.

Și s'a dus departe, departe, — dar să fie încă odată atât de departe, iubirea noastră o urmăreșce pas de pas, căci ori cine ce să dică, Ea tot a noastră este, a fost, și va rămâne a noastră. Sântem mândri de Ea, nespuse de mândri, și cerem de la Ddeu, să ne mai trimită din cer încă vre-o câteva precum e dēnsa — dar să ne dea și putere, că a noastră fiind — la noi să rămână — căci dacă noi i-am pute da aceea ce se pretinde, sigur nici Agata Bârsescu nu s'ar mai duce de la noi.

La alte națiuni câte un geniu cum e Agata Bârsescu, — e grigit ca lumina ochilor — iar noi? — Sărmanii de noi, ce-i putem noi da altă, decât câte o lacrimă ferbinte isvorită din cea mai curată iubire — și să ne mângăiem apoi cu speranța unui viitor mai bun, cerând de la Dumneșeu putere să ne ajute să o vedem jucând în teatrul nostru național!

Ah, puternice Doamne ajută!

Sibiu 1898.

ANTICO.

Cronica modei.

S'a schimbat moda la Paris: fiecare damă de elită este ea însași un strigăt de revanșe, este ea însași expresiunea strigătului: Vive l'armée! Trăiască armata!

Într'adevăr în sezonul acesta damele din Paris, sau mai bine șis, marii croitori ai metropolei modei, au hotărît să îmbrace uniforme armatei franceze!

La modă sânt, deci, și pretutindenii le poți vedea: talii tăiate în formă de frac, de stofă gris sau neagră, prevădută pe margini cu o vipușcă albastră, roșie sau verde, după cum se preferă cutare sau cutare fel de armă, cutare sau cutare regiment.

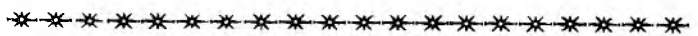
Fustele din aceeaș stofă, sau din stofă albă, după cum se preferă infanteria sau cavaleria, sânt de asemenea milităreșci împodobite cu șnururi.

Nasturii pretutindenii de metal alb sau galben și vișibili.

Pălăria imitație de chipiu sau tricorn sau beretă, culoarea hainei cu campon și vipușcă.

Această modă s'ar pute lesne localisă în România unde s'ar pute imită uniforme dintre cari se preteasă cu deosebire diferitele uniforme de roșiori și călărași și acele de vânători.

DEM.

O țigare.

— La ilustrația de pe pag. 481. —

O țigare, ce plăcere! Mai ales prima țigare. Un adevărat deliciu. Băiatul a tot vădută pe alții fumând, i-a vinit dar și lui pofta să 'ncerce odată. În sfârșit dorința i s'a realizat. A cumpărat o țigare și când nu l-a vădută nimeni, a aprins-o. Un desemnător șăgalnic a eternisat momentul acesta.

LITERATURĂ.

Academia Română. Comisiunea de 9 a Academiei Române, aleasă pentru ca să cerceteze cărțile intrate la concursul premiilor Nasturel-Herescu, Eliade-Rădulescu și Adamachi, de câte 5 și 4 mii lei, s'a întrunit vineri după ședința șeptemănală, fiind de față: din secțiunea literară Gr. G. Tocilescu și Iosif Vulcan, din secțiunea istorică N. Ionescu și din secțiunea științelor P. S. Aurelian, dr. V. Babeș și P. Poni, — lipsind din secțiunea literară I. G. Sbiera și din cea istorică V. A. Urechia și A. D. Xenopol. Comisiunea întău s'a constituit, alegându-se președinte P. S. Aurelian, secretar-raportor general Gr. G. Tocilescu. Apoi s'au împărțit între membrii comisiunii cărțile intrate la concurs. Cu durere s'a observat, că sânt foarte puține lucrări de valoare. Unele se presintă în niște condițiuni atât de slabe, încât trebuie să te miri de curajul autorilor cari nu s'au sfiit a vini cu ele la Academie, presupunând că fleacul lor este productul cel mai eminent al literaturii române în anul trecut.

O tragedie românească din secolul al XVIII. Directorul revistei noastre petrecând șeptemăna trecută la București, a dus acolo colegului seu dl D. C. Ollanescu, o tragedie-manuscrisă românească din secolul al XVIII. Manuscrisul acesta e proprietatea arhivului diecesan gr. c. româneșc din Oradea-mare, unde se păs-

trează între hârtiile episcopului Samuil Vulcan. Cel dintâiu care a tras atențiunea învățaților români asupra lui, este dl Nic. Densușianu. Ca compoziție dramatică, lucrarea n'are nici o valoare; înse ca document limbistic poate fi prețios. Manuscrisul s'a copiat la Academie.

„**Revistă Economică**“. Aflăm că delegațiunea de 5, esmisă de conferința directorilor de bancă, ținută la 25 și 26 iunie a. c., s'a întrunit în Sibîiu la 27 nov. a. c., și a decis, ca cu începere de la anul nou 1899, să se înființeze un organ publicistic intitulat „**Revista Economică**“, organ pentru societăți financiare și comerciale. Direcțiunea acestei reviste a fost încredințată secretarului delegațiunii, dlui dr. Corneliu Diacovich. Revista se va publica în fascicole lunare, formatul „**Transilvaniei**“, în estensiune de 40 pag. de fiecare număr, și va cuprinde articole de politică financiară, studii de administrație și de manipulație tehnică financiară, se va ocupa cu chestiuni comerciale, agronomice și industriale, cu mersul lucrării institutelor noastre financiare și comerciale, cu învățământul și literatura noastră economică, și va da o deosebită atențiune și legislațiunii și jurisdicțiunii de interes economic; în fine va publica cursurile de bursă, sortările, anunțurile societăților noastre economice, etc. Prețul de prenumărare s'a stabilit în suma de 5 fl. pe an. Numărul de probă va apare cu finea anului curent.

„**Scrierile dlui Ion Pop Reteganul**“. Dl Ioan Pop Reteganul anunță, că încetând la anul nou a mai redacta „**Revista Ilustrată**“, are să-și publice scrierile complete. Volumul I, în 10—12 broșuri, va costă 3 fl. Abonamentele sunt a se trimite la dsa în Reteag (Retteg) Transilvania.

„**Un scriitor rus despre armata română**“. Dl St. Poluskin, scriitor rus, a remis regelui Carol I, prin legațiunea Rusiei la București, o carte pe care a scris-o asupra resbelului din 1877—78. Autorul consacră foarte frumoase pagini valorii armatei române de pe câmpul de luptă.

TEATRU.

„**Teatrul Național din București**“. Săptămâna trecută s'a jucat o piesă nouă originală, intitulată „**Sburătorul**“ dramă în trei acte de dl Polis-Micșunești. Piesa, scrisă în felul modernelor darme italiene, de un realism izbitor, a avut succes și publicul a chemat înaintea rampei mai de multe ori pe autor. Lume destulă. Diareleu a publicat critice neobișnuit obiective. În curând va jucă o altă piesă nouă, „**Actul al patrule**“, dramă într'un act de dna A. Ciupagea. — Joi în 3/15 l. c. s'a reluat „**Vornicul Bucio**“ dramă de dl V. A. Urechia, care înainte de 31 ani s'a jucat întâia-oară. Rolurile principale au fost ținute de dnii Notara, Leonescu și Marculescu. Montarea presei s'a făcut în condițiuni superioare. Foarte frumoase dansuri sunt în actul IV-lea. La serbare, Grațian-vodă vine în scenă călare cu o suită splendidă.

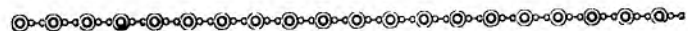
„**Teatru român de diletanți în Cernăuți**“. Diletanții români din Cernăuți, sub conducerea dlui Georg Sêrbu, vor da prima reprezentație în 20 ianuarie. Cu asta ocaziune se vor jucă piesele: „**Ah măritați-me odată**“, comedie de N. Bogdan și „**Un om buclucaș**“ localizare de dna Maria Baiulescu. În urmă vor urmă apoi și alte reprezentațiuni.

MUSICĂ.

„**Serată literară-musicală în Oradea-mare**“. Tinerimea română din Oradea-mare arangează astăzi joi la 3/15 decembre o serată literară-musicală în otelul „**Popul verde**“. Felicităm din inimă frumoasa întreprindere și sperăm că în nr. viitor vom puté relatá despre un succes complet. Acum, fiind foaia sub tipar, publicăm numai programa, care e următoarea: Cuvânt de deschidere. „**Zorirea**“ de G. Attenhofer, cor bărbătesc. „**Mihnea și Baba**“ de D. Bolintinean, declamare: Leontin Boroș. „**Bălcescu murin**“ de P. Mezzetti, duet de violină: Silviu Pop și Victor Creț. „**Don Miguel de Manara**“ narațiune: Lucian Bolcaș. „**Romanță**“ de I. Musicescu, duet de voce: Ioan Boroș și Iosif Maiorescu. „**La icoană**“ de A. Vlahuță, declamare: George Novacovici. „**Cucule cu pană sură**...“ de G. Dima, cor bărbătesc.

„**Piese musicale noue**“. Troparul Botezului Domnului „**În Iordan**“, compus pe motive de ale cânt. bis. pentru cor de bărbați; „**Foaie verde de trifoi**“ și „**Tot ți-am đis mândro**“, cântece populare lucrate pentru cor de bărbați (4 voci) au apărut hectografiate pe hârtie ministerială și se pot căpéta la autorul Timotei Popovici, prof. de musică în Brașov (str. Hirscher 28) cu prețul de 30 cr. de exemplar, plus 3 cr. porto.

„**Plesă de dans**“. A apărut: „**A fugit!**“ Polca franțaise pentru piano de Sext Camil Negrea. Venitul curat e destinat pentru augmentarea fundațiunii „**Leontina F. Negruțiu**“, a cărei menire este: provederea cu cărți și recuisite de școală a elevelor române mai sărace și mai vrednice prin purtare și progres, cari frecventează școala de fete română din Blaș. Prețul unui exemplar: 25 cr. — 50 bani. Se poate procurá trimițând înainte prețul plus 5 cr. — 10 bani pentru porto, de la: Tipografia seminariului gr. cat. Blaș, (Balázfalva Ungaria.)

PICTURĂ.

„**Portrete noue în Academia Română**“. Academia Română a luat încă mai de mult obiceiul frumos să facă portretele membrilor repotați. Pân' acuma portretele acestea se atêrnau pe pârții din sala cea mare de ședințe; de când înse s'a făcut noul local spacios pentru ședințe, portretele — al căror număr se urcă la vr'o 28 — s'au așeđat în una din salele secțiunilor. De curând numărul lor s'a sporit cu patru și anume cu al repotaților academiciani Bacaloglu, Odobescu, Ion Ghica și Alexandru Roman. Toate aceste portrete noue sunt făcute de pictorul Jiquidî. Ion Ghica a reușit foarte bine, Alexandru Roman binisor, asemenea și Odobescu. Bacaloglu pare mai slab. Portretele se vor pune ăilele acestea pe pârte.

„**Un nou tablou al pictorului Henția**“. Dl Henția cunoscutul pictor din București, originar din Transilvania, a terminat un tablou nou, care represintă solemnitatea deschiderii „**Podului Carol**“ de la Cerna-vodă, care leagă România cu Dobrogea. Artistul ș-a expus tabloul în vitrina unei prăvălii din București, din colțul Calei Victoriei spre Teatrul Național, unde e privit de multă lume. În planul prim al tabloului stau regele Carol, regina Elisabeta, prințul moștenitor Ferdinand și principesa Maria. Regele tocmai ține memorabilul seu discurs. La stânga se vede episcopul în ornat bisericesc, impresorat de lume, domni și popor. Scena se petrece la capul podului, în Dobrogea.

SCULPTURĂ.

Sculptorul Georgescu. O tristă știre ni se comunică: Ioan Georgescu, sculptor și profesor la școala de Bele-Arte din București, a încetat din viață. Decedatul s'a născut în anul 1856 în București. Primele studii de sculptură și le-a făcut la școala de Bele-Arte de acolo și le-a complectat, ca bursier al statului la Paris. Sculptorul Georgescu este autorul a numeroase busturi și statui și adică: busturile în bronz de la Teatrul Național al lui Alexandri și Pascaly, apoi busturile lui C. A. Rosetti, Eminescu, statua lui George Lazar din fața universității, sarcofagul Domniței Bălășa, statua lu Gheorghe Asaky din Iași, precum și alte opere de artă.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Școlii biseroeșci și școlare. *Rds. dn Basiliu Raț* vicar foraneu al Făgărașului, a fost revocat la catedra de St. Scriptură de la seminariul din Blaș. — *Vicarul Alimpiu Barbolovici* la 8 decembre ș-a serbat în Șimleu jubileul de 25 ani al numirii sale de vicar al Sălagiului. — *Archievul al Rădăușilor* a fost numit Pr. C. Sa dl dr. V. V. de Repta, vicar de scaun în Cernăuți. — *Dl Alesandru Ciura*, absolvent de teologie, bine cunoscut și din coloanele revistei noastre, s'a numit profesor suplent de teologia morală și pastorală la seminariul din Blaș.

Convocarea congresului electorilor din Sibiu. Pr. Ssa episcopul Ioan Mețianu, ca președinte al consistoriului mitropolitan din Sibiu, convoacă prin circular congresul pentru alegerea noului arhiepiscop și mitropolit gr. or. Membrii congresului au a se întruni în o adunare prealabilă la biserica parochială din cetatea Sibiu, mercuri în 16/28 decembre, la orele 3 după amiață; iar ênsuș congresul național-bisericesc extraordinar pentru alegerea mitropolitului se va deschide joi în 17/29 decembre, la orele 9 înainte de mieznoapte.

Monumentul lui Șaguna. Consistoriul arhiepiscopesc din Sibiu publică în „Telegraful Român“ un circular invitând preoțimea și pe credincioși a face o colectă în bani pentru scopul de a ridică un monument în memoria nemuritorului arhiepiscop și mitropolit Andrei br. de Șaguna.

O vizită la Institutul Otteteleșanu. Dl Ioan Kallinderu, administratorul domeniilor coroanei în România și membru al Academiei Române, a poțtit în săptămâna trecută pe directorul revistei noastre, care tocmai se află în București, să facă împreună o excursiune până la comuna Măgurele, spre a vizită institutul de fete Otteteleșanu, pus sub auspiciile Academiei Române și dirijat de o comisiune în frunte cu dsa. Fiind timpul foarte priincios, excursiunea a reușit prea bine. La sosire, toate elevele, dimpreună cu profesoarele, cu directorul și directoara, dl și dna Slavici au făcut o primire foarte călduroasă. Apoi a urmat vizitarea întregului institut, care e așezat în trei edificii mari. Cel mai impozant, fostul castel al boerului Otteteleșanu, conține trei clase. Un ediciu deosebit s'a făcut pentru clasa a patra și altul pentru a cincea. Arangiamentul și ordinea sânt de model. Fetele, al căror numer se urcă la 75, se cresc dându-li-se atât instrucțiune intelectuală, cât și educațiune casnică. Ele îndeplinesc toate lucrurile, căci în institut nu sânt decât două servitoare.

După un dejun, gătit și servit de ele, s'a făcut în sala nouă o producțiune declamatorică-musicală și de cântări chorale, în urmă s'a dansat. Toate acestea au lăsat impresiunea cea mai bună.

Un act generos. Aflăm din țiare, că dl dr. George Popescu, avocat în Turda, a dăruit școlai confesionale greco-catolice de acolo moșia sa Urea, ca viniturile aceleia să se întrebuinteze pentru scopuri culturale.

Societatea de lectură Andreiu Șaguna a clericilor din Sibiu a ținut la 29 novembre n. o ședință festivă în onoarea memoriei marelui arhiepiscop și mitropolit Andreiu br. de Șaguna. Programa bogată a fost compusă din cântări, musică instrumentală, declamațiune și o disertațiune. Președintele societății, dl profesor dr. Ioan Stroin, a deschis ședința prin o cuvântare călduroasă. Iar la sfârșit dl. Sa părintele vicar dr. Ilarion Pușcariu a adresat elevilor cuvinte de mulțumire și de încurajare.

Jubileul societății Inocențiu Micu-Clain. Societatea de lectură Inocențiu Micu-Clain a clericilor din Blaș a serbat la 3 decembre n. aniversarea a 25-a de la înființarea sa. S'a arangiat o ședință festivă, cu declamațiuni, discursuri și cântări.

O faptă vrednică de imitat. Românii din comuna Turdaș de lângă Orăștie, despărțiți în două confesiuni, nu erau în stare să susțină separat câte o școală; s'au înțeles deci frățește și au făcut una împreună, pe care au sfințit-o ambii preoți de odată în mijlocul bucuriei generale.

O nouă școală în Blaș. La 15 decembre s'a deschis în Blaș o școală pentru învățecii de industrie și comerț, în localul gimnasiului, la inițiativa consistoriului în înțelegere cu primăria.

C E E N O U ?

Avis prealabil.

Directorul revistei noastre întorcându-se de la București, anunțăm cu plăcere, că a adus o surprindere foarte prețioasă pentru abonanții „Familiei“.

Aceasta surprindere este un tablou istoric național, ce a comandat pentru anul viitor și care se va oferî drept premiu abonanților nostri credincioși și cari ne susțin regulat.

Tabloul colorat și executat într'unul din cele mai de frunte institute grafice din capitala României, reprezintă un episod din istoria Moldovei, de pe timpul lui Ștefan cel mare și ca mărime și execuțiune va fi o decoare a caselor românești.

Detalii în nr. viitor.

Hymen. *Dl Meletiu Cosma*, funcționar la tribunalul regesc din Timișoara, s'a logodit cu dsoara Elena Pocan, fiica dlui Teodor Pocan, paroc gr. or. în Jebel.

Distincțiuni. *Dl Leonida br. de Pop*, fost mareșal lieutenant în pensiune, s'a înaintat la rangul de „Feldzeugmeister“ ad honores. — *Dl Dionisiu Cimponeanu*, director general al poștelor și telegrafelor în Seraievo, a fost distins cu ordul coroanei de fer cl. III.

Ateneul Român din București. Dumineca trecută s'a deschis la Ateneul Român din București seria conferințelor. Cuvântul de deschidere a fost rostit de vicepreședintele V. A. Urechia. Apoi s'au recitat versuri

în onoarea regretatului fondator al Ateneului Const. Exarcu, de dna Smara, dnii H. Lecca și Al. Șonțu. Serata s'a încheiat prin o conferință ținută de dl dr. Victor Babeș intitulată: „Apa Bucureștilor“.

Prima licențiată în drept în România. Cetim în „Universul“ din București: „Suntem în ajunul deschiderii unui biuro, interesant din două puncte de vedere: întâi pentru că e sub direcția unei dre, și anume a dsoarei Elena B. Popovici, prima licențiată în drept a facultății noastre; al doilea pentru că e special pentru doamne. Dra Popovici, în urma studiilor făcute în străinătate, s'a convins de necesitatea absolută ca și la noi în țară să se deschidă un biuro pentru consultațiuni juridice — special pentru femei — unde fiecare doamnă va pute să se informeze în diferitele afaceri ce are, dacă sunt realizabile sau nu din punct de vedere juridic. Tot acestui biuro se pot încredința diferite procese — de ori-ce natură — cari vor fi studiate și dirijate de o persoană competente. Odată sau de două ori pe săptămână se vor da consultații gratuite pentru femeile sêrmene.

La temniță. Dnii Andreiu Russu și Avram Giurgiu, pedepsiți cu câte 100 fl. și cu 14 zile de arest, pentru că cu ocaziunea deprindelor de arme, honveți fiind, au cântat într'o cârciumă cântări românești, au să-și facă osenda zilele acestea. — *Dl Aurel Trif*, condamnat pentru un articol publicat în „Tribuna Poporului“, la închisoare de trei luni, ș-a început osenda la Seghedin.

Serată literară în Cluș. Tinerimea română universitară din Cluș a arangiat în 4 l. c. o serată literară-musicală foarte interesantă. Publicul ascultător n'a fost prea mare, dar succesul moral n'a lăsat nimic de dorit.

Canal între Dunăre și Marea-Neagră. Dl B. G. Asan, inginer în București, a făcut studii pentru un canal care ar legă Dunărea cu Marea-Neagră. Acest canal ar porni de la Cernă-vodă și s'ar termina la Constanța, o lungime de 53 kilometri. Prin acesta s'ar scurta cu trei zile drumul spre Marea-Neagră, ceea ce

ar fi un avantaj foarte mare. Ar costă cam douăzeci de milioane. Înse atuncea porturile Brăila și Galați ar perde foarte mult.

Noi advocați români. *Dl dr. Traian Șincai*, originar din părțile sătmărene, a făcut la Budapesta censură de avocat și-și va deschide cancelăria în Vinga. — *Dl dr. Ioan David* a depus censura de avocat la Mureș-Oșorheiu. — *Dl dr. Iustin Pop* din Bihor a făcut la Mureș-Oșorheiu censură de avocat și ș-a deschis cancelăria în Tinca.

Prelegeri publice pentru popor în Lugos. Inteligența română din Lugos a început să aranjeze o serie de prelegeri publice pentru popor. Prima s'a ținut la 27 nov. st. n. de cătră dl dr. Mihail Pop, medic în Govajdia, vorbind despre „Raportul dintre oameni și științele medicale“. În a doua duminică a vorbit dl avocat Titu Hațeg din sfera economiei.

Au murit: *I. G. Valentinianu*, un vechiu diarist din România, la București, în spitalul Colțea, unde s'a sinucis; *Maria Secărean* n. Nica, presidenta de odinioară a Reuniunii femeilor române din Brașov; *Dimaschin Roman*, ces. și reg. locotenent la regimentul de infanterie nr. 76, în comuna Adămuș; *Petru Vêrtic*, preot român gr. c. în comuna Mocod, la 28 novembre, în etate de 54 ani; *Ioan Santai*, notar în pensiune, în Micherec, în etate de 76 ani.

Călințarul săptămânei.

Dum. a 28-a după Rus., Luca c. 13 v. 10-17; ev. înv 16; gl. 3.			
Ziua sept.	Călințarul vechiu	Călinț. nou	Soarele
Duminică	6 (+) P. Nicolae	18 (+) Gețiu	7 54 4 6
Luni	7 P. Amboste Ep. Mediolan	19 Nemesiu	7 54 4 6
Mărti	8 C. P. Patapie	20 Liberat	7 54 4 6
Mercuri	9 Zemislirea S. Anei	21 Toma	7 54 4 6
Joi	10 Mii Mina, Ermoçen Eugraf	22 Dimitrie	7 54 4 6
Vineri	11 C. P. Daniil Stălpnicul	23 Victoria	7 54 4 6
Sămbătă	12 (+) P. Spiridon	24 Adam și Eva	7 54 4 6

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ÁLDÁS NR. 296 b.)

Fiecare los se sortează la toate 6 tragerile, fără a se plăti ulterior.

6 trageri. (5-9)

Losurile ziaristilor.

Căștigul principal în valoare de

100.000 coroane.

5 căștiguri { Obiectele căștigate, la dorință se vor
á 20,000 răscurpără în bani gata cu o sub-
coroane etc. { răscurpără de 20%.

Prețul unui los este o coroană.

Tragerea nesmintit deja în a 4-a lunei viitoare.

Losuri se pot cumpără la

Edmund Diósy

în Oradea-Mare, piața Bémer.

Oroloage americane de buzunar.

Cu garanța că nu-și perd culoarea de nickel, construcțiunea li e mai precisă și mai bună decât a celor mai scumpe.

Prețul unuia 3 fl.

Cu garanța până ce ține provisiunea.

Pentru acesta lanț argințit cu 60 cr.

Aparat de ras automat

Fox, veritabilă fabricațiune solingenă, premiat la mai multe expozițiuni, exercițiul nu-i necesariu. Taierea exclusă. Muncă curată și comodă. Scutește de boală de piele. Durabil și cruțător de bani.

Bucata 3 fl.

Cuțitul din oțel cu *** iar celelalte părți din alpaca.

Un cuțit separat 1 fl.

Se poate comandă la

Alexandru Pollák comisionar principal

Budapesta V. ker. Kálmán-utza 11.

Colectantilor li se trimite după 5 exemplare
! gratuit. 11-26